

Bemötandets betydelse i arbetet med icke-meningsskapande elever

Bo Hejlskov Jørgensen

Leg. psykolog

Bemötande?

Bo Hejlskov Jørgensen

Utgångspunkt

- Skolans uppgift är att lära barnen kunskap och färdigheter
- Skolpsykologens uppgift att stödja den insatsen genom utredning, behandling och inte minst handledning
- Under de senaste 20 åren har handledningen flyttat sig från handledning i undervisning till att handla mera och mera om hantering av beteendeproblem.

Bo Hejlskov Jørgensen

Utgångspunkt

- Vi är dock inte utbildade i hantering av beteendeproblem
 - Vi vet mest om
 - Vanliga människors utveckling, tänkande och handlande
 - Psykiatri och psykopatologi
 - Behandling i samtal
- Det innebär att vi i vissa avseenden inte vet mer än de pedagoger vi ska handleda
- Många handleder därför med fokus på lärarens förmåga att själva utveckla metoder

Bo Hejlskov Jørgensen

Utgångspunkt

- En del pedagoger efterfrågar mera konkret handledning i metod
- Det finns då en risk att vi handleder utifrån vår generella kunskap om beteende, som ofta härrör från
 - Teorier om människor utan större beteendeproblem
 - Insikt leder till bot (Freud)
 - Människan är aktivt meningsskapande (Piaget)
 - Beteendeterapeutiska metoder
 - Vår egen fostran
 - Konsekvenstänkande
 - Vuxenkontroll

Bo Hejlskov Jørgensen

Utgångspunkt

- Jag vill i dag försöka ändra det genom att tillföra ett specialpedagogiskt perspektiv
 - Ett förhållningssätt kring beteendeproblematik
 - En affektteoretiskt grundat metod för bemötande

Bo Hejlskov Jørgensen

Förhållningssätt

**Människor, som kan uppföra sig,
gör det**

(Ross Greene)

Bo Hejlskov Jørgensen

Förhållningssätt

- Problembeteende kan ses som ett resultat av att eleven inte har tillräckliga förutsättningar för att möta omgivningens krav till
 - Exekutiva funktioner
 - Central koherens
 - Flexibilitet
 - Kommunikationsförmåga
 - Följsamhet
 - Överskott

Bo Hejlskov Jørgensen

Förhållningssätt

- Vi måste därför göra upp med allmänpsykologiskt tänkande
 - Viljan är inte relevant i förhållande problembeteende
 - Envishet och bristande motivation inte heller
- Och uppfostringstänkande
 - Vanlig fostran fungerar oftast inte på elever med problemskapande beteende
 - De är inte tillräckligt meningsskapande

Bo Hejlskov Jørgensen

Förhållningsätt

- Att vara aktivt meningsskapande i Piagets mening utvecklas genom lek med orsak och verkan
 - Enkla leksaker
 - Ljuskontakten
 - Stoppknappen i bussen
 - Frågor
 - Till uppnått central koherens
- Vissa elever uppnår aldrig detta
 - En del av dessa får diagnoser, andra inte

Bo Hejlskov Jørgensen

Förhållningsätt

- Kring dessa elever måste vi revidera våra föreställningar kring
 - Konsekvens
 - Varför en konsekvent pedagogik?
 - Förutsägbarhet, tydlighet och trygghet?
 - Dessa elever förstår inte orsak och verkan i en komplex sammanhang
 - Och kan därför inte förutsäga andras beteende
 - Och inte heller personalens krav
 - Eller oförutsägbara krav på total underdånighet?

Bo Hejlskov Jørgensen

Förhållningsätt

- Belöning
 - Belöningar hos dessa elever funkar bara om
 - De är omedelbara
 - Vi berättar varför belöningen utlösas
 - Vi behöver därför inte vara så rädda för att belöna negativt beteende

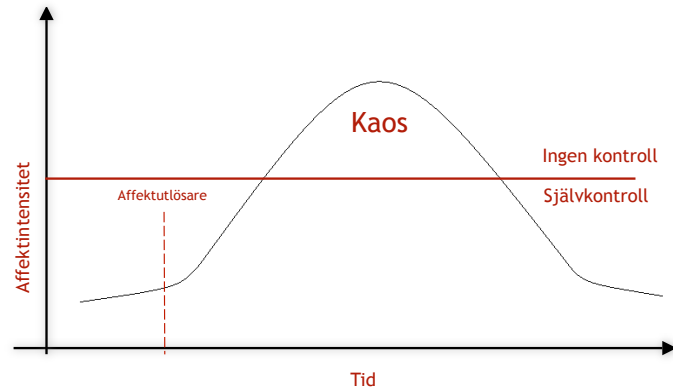
Bo Hejlskov Jørgensen

Förhållningsätt

- Kontroll och bemötande
 - Eleverna måste ha kontroll över sig själva, om de ska kunna lämna över lite kontroll till oss
 - Problemskapande beteende är oftast strategier för att bevara kontrollen
 - Strategierna kan vara
 - Att vägra
 - Att gå två steg baklänges
 - Att springa bort
 - Att bita sig i handen eller skära sig i armen
 - Att spotta, slå eller ropa glåpord

Bo Hejlskov Jørgensen

Affektutbrott

Bo Hejlskov Jørgensen

Förhållningsätt

- Elever som är tillsammans med någon de har tillit till bevarar kontrollen bättre
- Våra metoder kan mätas med dessa två
 - Hjälper de eleven att bevara självkontrollen?
 - Ökar de tilliten till personalen?
- Det kräver att personalen kan släppa kontrollen!
 - Inte minst föreställningar som
 - Det kan väl ändå inte stämma att...
 - Då kanske han lär sig...
 - Hur kan du inte tillåta det...

Bo Hejlskov Jørgensen

Bemötande i ett affektteoretiskt perspektiv

- Det finns ett antal grundläggande affekter, som fungerar från vi är små:
 - Glädje
 - Övriga
 - Ångest
 - Frukta
 - Ledsnad
 - Skam
 - Avsmak
 - Avsky

Bo Hejlskov Jørgensen

Affektmitta

- Affekt smittar - när du är ledsen, blir jag ledsen

Bo Hejlskov Jørgensen

Affektsmitta

- Alla barn är födda med förmågan till affektsmitta
- Det är det första ledet i empatiutvecklingen
- Elever med problemskapande beteende har ofta svårigheter med den fortsatta empatiutveckling
- De utvecklar inte förmågan att skilja mellan egna och andras affekter säkert
- Därför reagerar vissa elever på ilska med:
 - ilska, och därför fungerar skäll inte
 - ångest, man överväldigas av affekt
 - skratt för att slippa affekten

Bo Hejlskov Jørgensen

Bemötande

- Dämpa känslouttrycken
- Undvik ögonkontakt och beröring vid konflikt
- Respektera det personliga utrymmet
 - Varje gång du vill gå ett steg framåt, ska du gå två steg baklänges
 - Ställ dig inte mitt emot en elev i affekt
- Sätt dig, gärna på golvet, när eleven blir orolig
- Undvik att smittas av elevens oro
- Se till att smitta eleven med ditt lugn
- Eleven ska kunna ta kontroll över sig själv så fort som möjligt

Bo Hejlskov Jørgensen

Avledning

- Avledning funkar bättre än krav
 - Flyttar fokus från begynnande affektintensitet
 - Avledning upplevs inte som belöning av negativt beteende
 - Om vi enkelt kunde belöna och främja vilket beteende vi ville hade vi nog inga problem...
 - Avledning är det mest effektiva sätt att minska konflikter på
- Avled med affekt
 - Humor
 - Affektbefrielse
- Avled med handfasta medel - glass är bättre än konflikter

Bo Hejlskov Jørgensen

Om bemötande och förhållningsätt

Till minne av

Christer Magnusson, 32 år † 2006

Jasin Tallman, 12 år, † 1993
Jamar Griffiths 15 år † 1994
Cedric Napoleon, 14 år † 2002
Casey Collier, 17 år, † 1993
Tristan Sovern, 16 år † 1998
Kristal Mayon-Ceniceros, 16 år † 1999
Latasha Bush, 15 år † 2002
Krystal Tibbits, 3 år † 1995
Cedric Napoleon, 14 år † 2002
Maria Mendoza, 14 år † 2003
Edith Campos, 15 år, † 1997
Willie Wright, 9 år † 2000
Michael Garcia, 12 år † 2005
Omega Leach, 17 år † 2007

Orlena Parker, 15 år, † 2003
Gareth Myatt, 15 år † 2004
Shirley Arciszewski, 12 år, † 2005
Shinaul McGraw, 12 år † 1997
Jamal Odum, 9 år, † 2003
Timothy Thomas, 9 år, † 1999
Andrew McClain, 9 år † 1998
Angellika Arndt, 7 år † 2006
Candace Newmaker, 10 år † 2000
Chris Campbell, 13 år, † 1997
Donderey Rogers, 14 år, † 2002
Dustin Phelps, 14 år † 1998
Earl Smith, 9 år † 1995
Jeffrey Bogrett, 9 år † 1995

Andrew McClain, 12 år † 1998
Stephanie Jobin, 13 år, † 1998
Mark Soares, 15 år, † 1998
Mark Draheim, 14 år, † 1999
Willie Wright, 15 år, † 2000
Randy Steele, 9 år, † 2000
Bobbie Sue Thomas, 17 år † 1996
Matthew Goodman, 14 år, † 2002
Orlena Parker, 15 år, † 2003
Darryl Thompson, 15 år 2006
Michael Renner-Lewis, 15 år, † 2004
Travis Parker, 13 år, † 2005
Sabrina Day 15 år † 2000
Robert Rollins, 12 år † 1997

www.millfieldscharter.org

bo@hejlskov.se

Bo Hejlskov Jørgensen